

**ЧАСОПІС ПЕРАКЛАДНОЙ ЛІТРАТУРЫ «ПРАЙДЗІСВЕТ»
У КАНТЭКСТЕ СУЧАСНАГА
ЛІТАРАТУРНАГА ПРАЦЭСУ БЕЛАРУСІ**

Беларуская інтэрнэт-прастора імкліва развіваецца, у тым ліку ў інтэрнэт-СМІ: шматлікія перыядычныя выданні сёння маюць «копію» ў Інтэрнэце, а некаторыя існуюць выключна ў віртуальным асяроддзі. Сярод гэтых электронных СМІ сваёй унікальнасцю выклікае цікавасць часопіс «ПрайдзіСвет».

«ПрайдзіСвет» – электронны часопіс перакладной літаратуры, задума якога з’явілася ў 2008 г., а рэалізацыя наспела ў 2009 г. У ролі заснавальнікаў і адначасова рэдкалегіі часопіса выступілі маладыя перакладчыкі, якія раней удзельнічалі ў перакладчыцкай майстэрні беларускага ПЭН-цэнтра пад кіраўніцтвам Андрэя Хадановіча. Сёння «ПрайдзіСвет» – адзінае ў Беларусі выданне, цалкам прысвечанае перакладной літаратуры.

Мэта нашага артыкула – прааналізаваць электронны часопіс перакладной літаратуры «ПрайдзіСвет» з пункту гледжання яго ўплыву на беларускую культурную прастору.

«Ці можна знайсці большага Прайдзісвета, чымся перакладчык, большага пройды і блудзягі, палусвета і авантурніка? Ён ходзіць-бядзеецца з торбаю па свеце, усё шукае нечага, імкнецца зразумець, а тады, як у родную мясціну завітае, то апавядае, што бачыў, што чуў.

Ці ёсць большы Прайдзісвет, чымся перакладчык? Большы махляр і круцель, крутасвет і штукар? Ён, як праўдзівы майстар-ашуканец, падмяняе чужое сваім, а сам хаваецца ў ценю. Але мы любім гэтыя махлярствы і марым, што наступным разам ён так нас надурэць, што мы й не прыкмецім падма(е)ну» [1], – такое маляўнічае абгрунтаванне назвы часопіса змешчана на яго сайце.

Асноўнымі мэтамі заснавальнікаў часопіса з’яўляюцца пашырэнне прасторы беларускай культуры «за кошт увядзення ў яе кантэкст новых перакладаў замежных аўтараў, а таксама знаёмства з новымі імёнамі сусветнай літаратуры» [1]. Дзейнасць каманды стваральнікаў часопіса, аднак, на гэтым не спыняецца, дадаткова пастаўлены наступныя задачы: павысіць прафесійны ўзровень перакладу на беларускую мову, стварыць школу беларускага перакладу.

Адрасуецца часопіс аматарам замежнай літаратуры і тым, хто цікавіцца мастацкімі перакладамі на беларускую мову.

Сам часопіс-праект існуе ў выглядзе сайта, на якім у пэўны час «публікуецца» новы нумар: вокладка, уступнае слова і змест з гіпертэкставымі спасылкамі, якія вядуць да канкрэтных матэрыялаў. Матэрыялы ўсіх нумароў акумулююцца на сайце па раздзелах «Асобы» («Перакладчыкі», «Крытыкі», «Мовазнаўцы», «Мастакі»), «Пераклады» («Проза», «Паэзія», «Драма», «Субтытры», «Песні»), «Артыкулы» («Рэцэнзіі», «Інтэрв’ю», «Семінары», «Агляды», «Мова», «Кнігі»). Дадатковыя матэрыялы можна знайсці ў раздзелах «Праекты» («Прэмія», «Кніжная серыя», «Майстар-класы», «Конкурсы», «Вечарыны»), «Навіны» (уласна навіны літаратурнага свету), «Забавы» (крыжаванкі, тэсты, квізы і інш.) і «Архіў» (вокладкі ўсіх нумароў часопіса са спасылкамі на іх змест).

У кожным нумары разглядаецца асобная тэма, якая можа быць і даволі шырокай (напрыклад, сучасная літаратура), і вузкай (напрыклад, каляндная

містыка). Часопіс не мае сталай перыядычнасці: новы нумар выходзіць у свет па меры назапашвання матэрыялу. Вось што гаворыць пра сутнасць і спецыфіку нумароў Ганна Янкута, адна з заснавальніц часопіса: «Нумар – гэта івэнт, калі мы выкладваем на сайт пераклады, аб’яднаныя тэмай, з вокладкай і зместам. Карацей, гэта сапраўдны часопіс у электронным выглядзе. Зразумела, усё гэта адбываецца так менавіта таму, што, каб выдаваць сапраўдны часопіс, патрэбны грошы, а дзе іх браць – зусім не ясна. Але нумары ў нас самыя розныя: мадэрнізм, готыка, жаночы нумар, дзіцячы нумар – усё гэта застаецца на сайце і паступова ператвараецца ў глабальную бібліятэку, дзе зараз ужо каля 300 аўтараў» [2].

З 2009 г. па жнівень 2016 г. выйшла 16 нумароў наступнай тэматыкі: сучасная літаратура, мадэрнізм, святы ад Хэлаўіна да Калядаў, маладосць, погляд на жанчыну з боку мужчын і жанчын, Афрыка, адлюстраванні Беларусі, дэтэктыў, дзіцячая літаратура, Beat Generation, літаратура на нямецкай мове, прывід аўтара, выдуманы свет, Каляды, жаночая літаратура. У змест нумароў часопіса ўваходзяць перакладныя творы паэзіі, прозы, драмы народаў свету, перакладныя і арыгінальныя крытычныя артыкулы, інтэрв’ю пра пераклады і сучасную перакладчыцкую дзейнасць, агляды літаратурных прэмій і рэпертуар перакладных кніг.

Па колькасці пераважае паэзія. На беларускай мове пераствораны вершы і класікаў, такіх як А. Рэмбо, М. Ракіч, Р. М. Рыльке, Г. Апалінэр, Г. В. Катул, Дж. Кітс і іншых, і сучасных паэтаў і паэтак Э. Рыч, А. Афанасьевай, Р. Крыніцкага, Г. Крук, В. Дэкшніса, С. Жадана і інш.

З прозы часцей перакладаюць апавяданні, навэлы, аповесці, казкі, сустракаюцца ўрыўкі з раманаў. Так, на беларускую мову перакладзеныя казкі Х. К. Андэрсэна, Р. Кіплінга, В. Гаўфа, Я. Корчака, народныя казкі і інш; апавяданні, навэлы і аповесці Ж. Э. Агуалуза, Шолама-Алейхема, Ж. Жыранду, Э. М. Рэмарка, С. Ата, А. Камю, Р. Капусцінскага, Ф. Кафкі, С. Кларк, О. Уайлда, С. Лагерлёф і інш.; урыўкі з раманаў і кніг, у тым ліку з рамана «Гарганцюа і Пантагруэль» Ф. Рабле, рамана «Правек ды іншыя часы» В. Такарчук, з кнігі «Сны сноў» А. Табукі і інш.

Перакладаў драматычных твораў меней, чым прэзаічных і паэтычных. З найбольш вядомых п’ес перакладзеныя «Збаночак» Ц. М. Плаўта (з лаціны), «Авантура Арсэна Люпэна» М. Леблана (з французскай), «Адам і Ева» Д. Хармса (з рускай). Пераствараюцца таксама эсэ, нобелеўскія лекцыі, крытычныя артыкулы і інтэрв’ю.

Творы усіх родаў літаратуры перакладаюцца з рускай, украінскай, польскай, літоўскай, іспанскай, англійскай, нямецкай, датскай, шведскай, партугальскай, італьянскай, японскай, чэшскай, іўрыта, славацкай і іншых моў свету.

У нумарах выкарыстоўваюцца і матэрыялы, пераствораныя спецыяльна для «ПрайдзіСвету» (перакладчыкі Я. Максімюк, В. Морт, А. Хадановіч, Л. Баршчэўскі, Л. Дранько-Майсюк, Зм. Колас, К. Маціеўская, Г. Янкута, К. Дубоўская, У. Лянкевіч і інш.), і творы, некалі перакладзеныя класікамі беларускай літаратуры (Р. Барадулін, З. Бядуля, Н. Гілевіч, Ю. Гаўрук, В. Ластоўскі, А. Лойка і інш.).

У 2009 г. часопісам перакладной літаратуры «ПрайдзіСвет» была заснаваная першая штогадовая літаратурная прэмія для беларускіх перакладчыкаў, асноўнай мэтай якой сталася папулярызацыя беларускамоўных перакладаў і павышэнне іх узроўню. Прэмія ўручаецца ў трох намінацыях: паэзія, проза, публікацыя ў часопісе «ПрайдзіСвет» [3]. За пяць год ў лік лаўрэатаў увайшлі Вера Бурлак, Антон Францішак Брыль, Ганна Янкута, Вольга Калацкая, Андрэй Хадановіч, Сяргей Смятрычэнка, Алеся Башарымава, Марыся Мартысевіч, Сяргей Шупа, Лявон Баршчэўскі, Сяргей Жбанаў, Вераніка Бяльковіч, Альгерд Бахарэвіч. У 2009 г. спецыяльным прызам – пячаткай Майстра перакладу – быў адзначаны Васіль Сёмуха за важкі ўнёсак у развіццё школы беларускага перакладу.

Рэдакцыйнай радай таксама праводзіліся конкурсы на лепшыя пераклады, творы пераможцаў публікавалі ў часопісе. Тэматыка твораў для перакладу на канкрэтны конкурс была абмежаваная запланаванай тэмай нумара (напрыклад, мадэрнізм ці літаратура маладосці). У 2012 г. часопісам разам з ініцыятыўнай групай Kate&Osia быў абвешчаны конкурс перакладаў са славянскіх моваў «Ператвор». Удзельнікі перакладалі творы з балгарскай, чэшскай, харвацкай, сербскай, украінскай, славацкай, польскай і рускай моваў, дыпломам I ступені былі ўганараваныя Ганна Гараніна, Алена Карп, Святлана Рогач.

У 2010–2011 гг. часопісам часта ладзіліся літаратурныя вечарыны. Так, у 2010 г. прайшлі чэшскія, французскія, англасаксонскія, польскія чытанні, а таксама вечарыны, прысвечаныя перакладам Чарлза Букоўскага, дню перакладчыка і Калядам. У 2011 г. адбылося толькі тры вечарыны, якія былі прысвечаныя дню нараджэння Эдгара По, гуканню вясны па-ўкраінску і месяцу польскай літаратуры. Таксама каманда часопіса арганізоўвала дыскусіі і круглыя сталы па праблемах перакладу, брала інтэрв’ю ў беларускіх перакладчыкаў.

Пачынаючы з 2015 г. дзейнасць рэдакцыйнай рады ўсё больш накіраваная за межы самаго часопіса, у прыватнасці на выданне перакладаў у друкаваным выглядзе. Яшчэ ў 2009 г. была заснаваная серыя «Бібліятэка часопіса «ПрайдзіСвет» «PostScriptum»», у якой на цяперашні момант выйшла ўжо 10 кніг. Гэта тэматычныя зборнікі «Злачынства, сэр!» (дэтэктыўнае апавя-

данне), «Вусцішны пакой» (містычнае апавяданне), «Падарунак на Каляды» (святочнае апавяданне), аўтарскія зборнікі «Маска Чырвонае Смерці» Э. А. По, «Саламея» О. Уайлда, «Прыгоды Шэрлака Холмса» і «Нататкі пра Шэрлака Холмса» А. К. Дойла, «Казкі» В. Гаўфа. Асобна выйшаў раман-фільм «Знахар» Т. Далэнга-Мастовіча і пад адной вокладкай былі выпушчаныя два гатычныя раманы: «Замак Отранта» Х. Уолпала і «Франкенштайн, ці Сучасны Праметэй» М. Шэлі.

Як было згадана вышэй, у апошні час межы дзейнасці стваральнікаў часопіса значна пашырыліся, але цяпер яны маюць менш часу для працы над новымі нумарамі, з-за чаго часопіс выходзіць радзей (у 2015 г. выйшаў адзін нумар, у 2016 г. пакуль таксама адзін). Аднак трэба заўважыць, што мэты, пастаўленыя напачатку працы, у пэўнай ступені дасягнутыя. Узрастае колькасць выданняў з перакладзенымі на беларускую мову твораў, і сярод перакладчыкаў многіх твораў можна ўбачыць новыя імёны. З'яўляюцца прэміі з намінацыямі для перакладчыкаў (напрыклад, прэмія «Дэбют»), і сярод пераможцаў зноў-такі «прайдзісветаўцы». Таму можна сцвярджаць, што каманда, якая ў 2009 г. стварыла «ПрайдзіСвет», паспяхова спраўляецца з задачамі пашырэння прасторы беларускай культуры і знаёмства чытача з новымі імёнамі сусветнай літаратуры. Што датычыцца школы беларускага перакладу, то, на наш погляд, сёння можна сцвярджаць, што ідзе яе актыўнае развіццё.

Літаратура

1. Пра часопіс // ПрайдзіСвет: часопіс перакладной літаратуры: электрон. часопіс [Электронны рэсурс]. – Мінск, 2009. – Рэжым доступу: <http://prajdzisvet.org/about.html>. – Дата доступу: 01.09.2016.
2. «На самой справе Шэрлак Холмс – фрык і скандальны чувак». Каманда перакладчыкаў хоча выдаць Холмса па-беларуску: інтэрв'ю з Ганнай Янкутай, Кацярынай Маціеўскай, Аленай Пятровіч і Уладзем Лянкевічам / Г. Янкута, К. Маціеўская, А. Пятровіч, У. Лянкевіч; запісаў журналіст CityDog.by // CityDog.by: інтэрнет-часопіс пра Мінск: электрон. часопіс [Электронны рэсурс]. – Мінск, 2012. – Рэжым доступу: <http://citydog.by/post/translations>. – Дата доступу: 01.09.2016.
3. Прэмія // ПрайдзіСвет: часопіс перакладной літаратуры: электрон. часопіс [Электронны рэсурс]. – Мінск, 2009. – Рэжым доступу: <http://prajdzisvet.org/award>. – Дата доступу: 01.09.2016.